

מסורת הש"ס

(א) חולין כב: פרה פ"א מ"ז ספרי פ' חקת ונעשים פ"ד מ"ו (ב) ופי' אוזב שש בו נצט כמו חבל. פירוש ערך חבל ג' (ג) שבת קט: פרה פ"א ו"מ"ט ע"ט (ד) במ"א: ומוקף (ה) ז"ל דלר' יוסי נשמע לרבנן.

הגהות הב"ח

(א) גמ' עיקר לה עופות: (ב) שם רבי יוסי אומר אוזב שתחילתו: (ג) שם והתמלא אוזב שתחילתו:

גליון הש"ס

נברא שנים מחלוקת ר"י ורבנן ברי. לא זכיתי להצין מה ראה מחמתם מדמשיכין דביעבד דמקרי אגד הא נלא גלדו כלל גבי סכר דביעבד דמקמי נמתי' לא פסקו ולא אגדו סכר. ומוקף הקשר דלמאי כשר וכו' וזכיתי הוכח נמתי' דהגוי' היו רק אסמכתא ז"ל רק למטה יסיה א"ז שיהיה כיון דלא גלדו סכר דיעבד מהיכן נשמע דלאגד שנים שמה אגד וז"ע:

מוסף רש"י

אוזב ולא אוזב יין. וכל אלו מין אוזב אין אלא שם לכן שם לוי (והר"ן סב). מצות אוזב שלשה קלחים. ללגודת כתיב ואין אגודה פחות מ', ובהן שלשה גבעולין. בכל קלח ג' גבעולין. קיס דקיס נעבד שנים קטוס (שבת קס:).

רבינו חננאל

(א) היוזמי והיגוי. מיני קוצים הם. כיון שנמשכת ומתייבשת נושרין עליהן על המטעמים ועליהם עצמם. ולפיכך אמרו אין מסככין בהם. חיישין דלמא נקטה דעתיה מיניהו ונפיק ושיבקי לסוכה. אפקותא דדיקלא, פירוש הצואר של דקל שנחתך מן הדקל התחתית עמו דבוקים, מסככין, ולא גורדין משום חבילות, דהני אגודתא אגודתא בדי שמים הוא, כלומר שחורר ואגודתא. אין דומין לחבילות הנאגדין, מפני שכל החירות הללו שיעקבן באפקותא כאחד מהן חשובין, וקיימא לן אגד בחד לא שמה אגד. דוקרני דקני, עיקר הקנים שנחלש ויש בהן קנים הרבה דבוקים בעיקרן, מסככים בהן. ריגם כוון האפקותא. כיון שהוכרז שמועט שיש בהן חסדא משמיה דר' אבובא נמי רב שילא, הוכיז נמי מוריתא והאוב שיש לו שם לוי פשוטה היא.

דסרי ריחיהו. מנצאש ריחם: **היוזמי** והיגוי. מיני סנה: **דנפרי** נוסרין עלין שלהן: **אפקותא דדיקלא.** מוצא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יוצאים בו דוקרני הרבה סביב סביב: **ואע"ג דאגודי.** שמחוברין ענפי האילן יחד ודמי לחבילין דלמנן אין מסככין

צא: **ואע"ג דהדר אגיד** להו איהו. הענפים של מעלה כדי להסביב מפני שמפסלנין לכאן ולכאן ומוקפין למעלה ואין סותמים הנקב: **אגד נחד** לא שמה אגד. כל דבר יחיד המחובר יחד ואוגדו בפני עצמו אינה אגודה עד שיתן דבר אחר עמו ויאגדס יחד: **דוקרי דקני.** ענף אפקותא דדיקלא אלא שזה של קנים זה של דקלים: **קנים ודוקרנים.** משמע תרי מיני ודוקרנים כמו יחפור דדקר (ב"ב דף ג). פל"א בלע"ז: **קנים של דוקרנים.** שיוצאים בגזעם כמין דוקרנים הרבה: **מסככין כהן.** ולא משווין להו כחצילה: **מריפתא דאגמא.** חזרת של אגס: **אוזב.** כל היכא דכתיב אוזב דריש ליה הכי: **ולא כל אוזב שש לו שם לוי.** הכל נמי מרור כתיב ולא מררתא דאגמא דהוא שם לוי: **כל שנשנסה שמו קודם מן פורה.** שיש בו מכמה מינין וכל אחד שם לוי לו כמו אוזב כוחלית וקודם מתן תורה היה זה שמו ובאתה תורה והקפידה שכתוב בכמה מקומות אוזב ולא נכתב בחד מן אחד משמות הללו ש"מ אסתא אוזב קרי רחמנא: **הני מרריפתא** לא נשנסה שם קודם מתן תורה וכשנשנסה תורה לא היו קרוין אלא מרור סתם וכשהוכיז מרורים אף זה היה נמשמע: **לא שמה אגד.** לא לענין חצילה לסקך ולא לענין אגודת אוזב: **שלשה קלחים.** שרשין וצנן שלשה גבעולין. גבעול לכל קלח. גבעול הוא קנה האמצעי שהורע נראשו כקנצוס ופשתן: **רבי יוסי אומר.** לקמן מפרש פלוגמיהו: **שיריו.** אם נפל האחד לאחר זמן שיריו כשרים צננים: **גרדומיו.** צננים צו פעמים הרבה מתוך גבעוליו רכים משתברים וכל שהוא המשמייר באגודה כשר וצלנד שישמייר מכל אחד ואחד כל שהוא שמה שם אגודתו קיימת: **קא סלקא דעסיה.** דהא דלמר רב חסדא שנים מחלוקת רבי יוסי ורבנן הכי מפרש פלוגמיהו והכי שמעינן לה דמדשיריו שנים לר' יוסי תחילתו נמי שנים דיעבד: **למא.** לכתחילה: **ומדריז יוסי.** צני שלש מיהא למאנה מכלל לרבנן דלמרי שלשה לעבד דאי אינהו נמי למאנה ולא לעבד מאי אחא רבי יוסי לאיפלוגי ומאי מחלוקת דקאמר רב חסדא דלרבי יוסי שמה אגד ולרבנן לא שמה אגד: **אוזב שפחילתו שנים.** פסול וכן אוזב שלשה ופלו שנים מן האגודה ונשמייר אחד פסול: **ואינו כשר כו'.** כלומר אין תחילתו כשר אלא בשלשה דצנני מהכי לאו אגודה היא ואין שירים כשרים אלא צננים: **איפוך.** סבירא דידן דלמנן לעיל קא סלקא דעמיה דנפרשה לרב חסדא הכי דלר' יוסי שלשה לעבד כדמפרש הכא בחדא ומכלל דשלשה (א) אוזב שמה רבי יוסי (ב) דקאמר למאנה ולא לעבד: **והסניא.** בניחותא: **לרבנן** לא גרסינן. שאין זו לשון גמרא ומיהו על כרחך רבנן קאמרי לה דהא ר' יוסי שלשה לעבד שמעינן לה: **אוזב שפחילתו שנים.** כשר: **ושיריו אחד.** נמי כשר: **ולא פסול.** בתחילתו עד שיהא אחד. וקס"ד דסיפא נמי הכי מפרש ואין שיריו פסולים עד שיהא אחד ולהכי פריך שיריו אחד סלקא דעתך לייפסל והא קמני כשר: אלא

יהודה אומר שלש על שלש ומשנה זו שניה באורך במסכת פרה (פ"א מ"ט) אלא שהגמרא קצרה: **וגרדומיו בל שהוא.** בפרק התכלת (מנחות דף לה): **דלמרי צני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין** אגב תכלת נקט אוזב דגרדומי אוזב מנינא דמשנה היא במסכת פרה (שם) אי נמי משום אוזב דמאורע אינפרין:

סוכה פרק ראשון סוכה

יג.

אפקותא דדיקלא. מוצא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יוצאין בו דוקרני הרבה סביב ואע"ג דאגודי שהם מחוברין בענפי האילן יחד כך פירש בקונטרס ואין זה אלוותא דדיקלא דפרק כל שעה (פסחים דף נט. וס) דההוא עשב הגדל סביב הדקל ויוצאים בו משום מרור ואי מן הדקל הוא הא אמר התם מה מנה מן הזרעים ואפשר דהיינו ערקלנין דסוף עשין פסין (עירובין דף כו): **דמפרש התם** בגמרא אלוותא חריותא ופי' שם בקונטרס שהוא סביב הגדל סביב הדקל וזריך לומר דמין זרע הוא ומיהו מדמתן צפרק לולב הגזול (לקמן דף לו): אין אגודים את הלולב אלא צמיו ואמר רבא בגמרא אפילו צבי ואפילו צעקרא דדיקלא שמע מינה דאין זה עשב אלא מן הדקל עצמו הוא ואין זה ערקלנין:

מרריתא דאגמא. פי' בקונטרס חזרת של אגס ואין משמע כן צפרק כל שעה (פסחים דף נט). דלמרינן רצינא אשכחיה לרב אחא בריה דרבא דהוה מחור אמריתא אמר ליה מאי דעמך אי משום דמריי טפי והאנן תנן חזרת אלמא אין זה חזרת אלא מין אחר הוא ששמו מרריתא ויש ממנו שמגדל באגס ושורש שלו נקרא תיעה צפרק אלו טרפות (חולין דף נט. וס) מאי תיעה עיקרא דמרריתא:

משום דרשיכין באגמא. כי האי גוונא משני רבא פרק אלו טרפות (חולין דף סג): **גבי תורין** של רחצ' ואכיי נמי אף על גב דמשני הכא והתם שנינו אחרני מכל מקום מודה לרבא דהא צפרק אותו ואם צנו (שם דף פ). מכשירין עזי דכאלא לגבי מנצח:

בשרש שמה אגד. תימיה דבמסכת אבות (פ"ג מ"ו) משמע דפחות מחמשה לא שמה אגד דמתן עשרה שיושנין ועוסקין בתורה שכינה צנייהן שנאמר אלהים נצט צעדת אל ומנין אפילו חמשה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה ומנין שאפילו שלשה שנאמר צקרב אלהים ישפוט ואית ספרים דגרסי איפכא דחמשה נפקא לן מצקרב משום דאעדת דרישיה דקרב קאי וצלשון צקרב משמע אמנע כלומר בחי ענה דהיינו חמשה ישפוט ושלשה נפקא לן מואגודתו על ארץ יסדה ובפ"ק דברכות (דף א) לא משמע כן דלמר התם מנין לעשרה שמפסלנין ששכינה צנייהן שנאמר אלהים נצט צעדת אל ומנין לעשרה שיושנין צדין ששכינה צנייהן שנאמר צקרב אלהים ישפוט ולגירסא קמייתא ניחא ושמא דאף על גב דבעלמא חשיבא אגודה בשלשה האי קרא דואגודתו על ארץ יסדה לא מיתוקס אלא בחמשה משום דכתיב אף די יסדה ארץ וצדי יש צה חמש אצבעות:

מצות אוזב שרש קלחים. גבי אוזב דפרה לא כתיב אגודה אלא גבי אוזב דפסח מנצח כתיב וצקיפרי (פרשת חקת) יליך גג"ש לקיחה לקיחה מה להלן שלשה דאין אגודה צפחות משלשה אף כהן שלשה ורבנן דלא ילפי לעיל גבי לולב לקיחה לקיחה דמכשירי אגוד קסברי דמאזוב לאוזב נאמרה גזרה שוה ותימיה דאי גזרה שוה היא הא קמני סיפא דהך משנה צקרב פרק אחד עשר דפרה לא אגדן כשר ומ"ש מלולב לרבי יהודה דתינא אגוד כשר שאינו אגוד פסול משום דילקי לקיחה לקיחה: **ובהן שרש גבעולין.** גבעול אחד לכל קלח וקלח דאי שלשה לכל קלח וקלח אם כן היינו ר' יהודה דקמני סיפא ר' יהודה אומר שלש על שלש ומשנה זו שניה באורך במסכת פרה (פ"א מ"ט) אלא שהגמרא קצרה: **וגרדומיו בל שהוא.** בפרק התכלת (מנחות דף לה): **דלמרי צני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין** אגב תכלת נקט אוזב דגרדומי אוזב מנינא דמשנה היא במסכת פרה (שם) אי נמי משום אוזב דמאורע אינפרין:

עין משפט נר מצוה

פא א ב מיי שם הלכה ב' עוש"ע שם סעיף ד: **פב ג מיי** פ"ה מהלכות סוכה הלכה יא [עוש"ע א"ח שם סעיף טו]: **פג ד עוש"ע** א"ח סימן טע סעיף ה: **פד ה מיי** פ"ה מהלכה יא פרה הלכה ה: **פה ו ז שם** הלכה ד:

לעזי רש"י

פ"א, יגה.

רבינו חננאל (המשך)

(ב) **השכיב** אכיל במוריתא דאגמא ואמר כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה, ובאתה תורה והקפידה עליו ונראה שכוונתו אכיל שאין עליו דיוק בדוקיא חזקא דבריש שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאתה תורה והקפידה עליו ונראה שכוונתו אכיל בשאר שוקרא חסד. ודבריו שונתה שמו אין אני יודעים אותו אלא זה רבותינו הרשונים שלא נשתנו שמו, ובשמונה באלו דפורות בחורין (שלח ובהן). **אמר רב חסדא** אגד בחד לא שמה אגד כדאמרן, שלשה הוי איגד, שנים מחלוקת, רבנן סברי הוי איגד ור' יוסי סבר לא הוי איגד. דכתיב ולקחתם אגודת אוזב, וכתיב ולקח אוזב וטבל בכמים, וילפינן לקחת אוזב (א) מלקחת אוזב, כלומר דבענין איגד. ותנן במסכת פרה פרק י"א מצות אוזב שלשה קלחים ובתנן שלשה גבעולין, ר' יהודה אומר של שלשה אגודת אוזב שיש בו ג' קלחים מספגו ואגודו. פסגו ולא אגודו, אגודו ולא פסגו, ר' יוסי פסגו [כשר]. ר' יוסי אומר שלשה גבעולין, שירים שנים, וגרדומיו כל שהוא, ואוקימנא לר' יוסי ג' גבעולין לעכב, כלומר השנים (ז) אין נאגדין לפיכך פסולין. לרבנן למצוה שלשה ואם עשה שנים כשר, כדנתיב אוזב לרבנן תחלתו שנים, ושיריו אחד כשר, ואינו פסול אלא עד שיהא אחד כשיריו. ירושלמי אין חבילה פחות מכ"ה.

(א) מד' רבית נראה דגרסי דבבב' אבי דגם כהמני אין מסככין ודלא גמ' דילן וז"ע. (ב) כתיב להלן ג' הושתק פירוש זה הסיק לגוויין ונכתב שם "זה מלמדינו על הדף". ולכא"ה אינו מתאים לגוויין על רבית ומלא יומר שם פירוש מתוך [ולכן נכתב שם שזה] ויש לענין סיכס. (ג) נראה ל"ל לקיחה לקיחה מהתם כלומר וכו'.

(ד) נראה ל"ל שנים אין נקראים אגודה לפיכך פסולין.